

бюджета Украины от имени Верховной Рады Украины осуществляет Счетная палата. В Республике Беларусь Палата представителей рассматривает проекты законов об утверждении республиканского бюджета и отчета о его исполнении.

Важно отметить то, что конституции данных государств и законодательные акты закрепляют широкие полномочия органов парламентского контроля.

Можно сделать вывод о том, что улучшение общих экономических возможностей государства ведет в первую очередь к расширению реализации конституционных прав.

Бюджетные нормы следует привести в более четкое соответствие с принципиальными требованиями конституционной экономики с учетом не только экономической, но и социальной значимости этих вопросов.

Научный руководитель: ст.преподаватель кафедры конституционного права юридического факультета ГрГУ имени Янки Купалы Дуля Е.Н.

Литература:

1. Конституция Республики Беларусь 1994 года (с изменениями и дополнениями, принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г.). – Минск: Амалфея, 2005. – 48 с.

2. Конституция Украины: принятая на 5 сессии Верховной Рады Украины 28 июня 1996 г. – Киев, 1996. – 48 с.

ПОНЯТТЯ ПОКАРАННЯ

Річко Олена Олександрівна

Студент III курсу юридичного факультету
Харківського національного університету

Імені В.Н. Каразіна

e-mail: leno4ka_ya_1993@mail.ru

Ключові слова: покарання, мета покарання, принцип таліону, жорстокість.

Покарання - це універсальна міра державного примусу, що тягне за собою не тільки кару, заподіюючи засудженому страждання і позбавлення, але і ставить перед собою мету виправлення засудженого і попередження злочинів, як з боку засудженого, так і інших осіб.

З найдавніших часів покарання переслідувало дві основні мети: по-перше – покарання винного, по-друге – захист суспільства від можливих злочинів, як з боку засудженого, так і з боку інших осіб. Однак, потрібно наголосити на цілях, які переслідує покарання. Воно не повинно принижувати честь та гідність засудженого, негативно впливати на його особистість. Призначаючи злочинцю покарання, держава прагне зробити його безпечним для суспільства, і, одночасно, дає йому можливість для виправлення.

Треба відмітити, що покарання не у всі часи мало за мету саме виправлення засудженого. Наприклад, за часів законів Хаммурапі існувало таку поняття як таліон. Таліон — правовий принцип, за яким в разі нанесення якоїсь шкоди винуватцю завдають таку саму шкоду. Класичним прикладом таліону є біблійне «око за око, зуб за зуб». Таліон характерний для різноманітних примітивних систем права. Він позірнологічний та справедливий тож користувався неабиякою популярністю в давнину, а в масовій свідомості часто вважається правильним і досі. Принцип таліону за законами Хаммурапі застосовувався до рівних у правовому відношенні осіб: авілума до авілума. Так, коли авілум виштрикне око авілуму, то треба виштрикнути око й йому. Проте, якщо він це вчинить проти мушкенума, то виплачує винагороду, а якщо виштрикне око рабу, то виплачує половину його вартості господарю.

Однак, в умовах демократизації суспільства, при використанні принципів справедливості на гуманізму змінюється саме характер покарання: від жорстоких публічних покарань, які в основному впливали на тіло людини – до гуманних, демократичних покарань, які своєю ціллю мають впливати на душу засудженої особи.

До такого інституту суспільства, як покарання завжди існував інтерес зі сторони філософів, політиків, юристів. Тому, розглянемо позиції різних вчених з приводу покарання та цілей, які воно переслідує.

Потрібно відзначити, що в кримінальному законодавстві вперше визначення поняття покарання було приведено в Керівних засадах з кримінального права РРФСР, прийнятих у грудні 1919 р. У ст. 10 давалося таке загальне визначення поняття покарання: «... це ті заходи примусового впливу, за допомогою яких влада забезпечує даний порядок суспільних відносин від порушників останніх (злочинців)».

У КК УРСР 1922 р., КК УРСР 1927 р., КК УРСР 1960 р. поняття покарання не визначалося, хоча спроби в цьому напрямку в теорії кримінального права робилися.

Наприклад, М.Д. Шаргородський зазначав, що «покарання є позбавлення злочинця яких-небудь приналежних йому благ і виражає негативну оцінку злочинця і його діяльності державою» [4, с. 12,13]. Н.А. Беляєв розглядає покарання як міру державного примусу, яка застосовується судом від імені держави до осіб, винних у скоєнні злочинів, з метою загального і спеціального попередження злочинів [1, с. 14]. Іншу точку зору з цього питання виразив С.І. Дементьєв. На його думку, покаранням є кара, тобто умисне заподіяння винному встановлених законом страждань і поневірянь, спеціально розрахованих на те, що він буде їх притерпівати [2, с. 45]. Такий погляд на дану проблему в спеціальній літературі підданий критиці, оскільки розгляд сутності покарання в позиції навмисного заподіяння винному страждань і поневірянь суперечить принципу гуманізму [3, с. 11,12].

Новий Кримінальний кодекс України (далі –КК України), який був прийнятий 5 квітня 2001 року і набрав чинності з 1 вересня 2001 року дає визначення покаранню. У ст. 50 КК України зазначено, що покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаною винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого.

Проаналізувавши дане поняття можна виділити кілька основних ознак покарання.

По-перше, покарання - це міра державного примусу, яка встановлюється кримінальним законом, застосовується судом і примушує конкретну особу до певної, законслухняної поведінки.

По-друге, покарання - це міра державного примусу, яка призначається особі, яка скоїла злочин, передбачений кримінальним законом. Покарання, таким чином, являє собою реалізацію кримінально-правових відносин, які виникли між особою, яка вчинила злочин і державою. Тому покарання застосовується судом від імені держави.

По-третє, покарання - це міра державного примусу, яка призначається тільки судом. Відповідно до ст. 62 Основного закону держави особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Цей принцип дублюється і в ч.2 ст. 2 КК України. Це означає, що встановлення винуватості особи у вчиненні злочину, визнання необхідності застосування до неї покарання, визначення його виду і розміру являються виключною компетенцією суду.

По-четверте, покарання - це кара за вчинений особою суспільно небезпечне діяння, передбачене кримінальним законом.

По-п'яте, в покаранні виражена негативна оцінка як вчиненого особою злочину, так і особи, яка його вчинила. Покарання своєрідним шляхом констатує негативну оцінку з боку держави і суспільства, як злочинного діяння, так і особи, яка його вчинила.

По-шосте, вперше в законодавстві зазначається, що покарання полягає в передбачених законом обмеженні прав і свобод засудженого.

В ч.2 ст. 50 КК України вказана мета застосування покарання, а саме не тільки кара, а й виправлення засудженого, а також запобігання вчиненню нових злочинів як самим засудженим, так і іншими особами.

Враховуючи вищезазначене, можна сформулювати більш широке поняття покарання, яке виражатиме всю його сутність. Отже, **покарання** - це міра державного примусу, передбачена кримінальним законом і застосовувана вироком суду до особи, яка вчинила злочин, що виражає від імені держави негативну оцінку, як злочину, так і особи, яка його вчинила, і яка тягне за собою кару – заподіяння винному певних обмежень і поневірянь, і має на меті його виправлення, а також попередження вчинення нових злочинів як самим злочинцем, так і іншими особами.

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Трубников В.М.

Список використаних джерел:

1. Беляев Н.А. Уголовно-правовая политика и пути её реализации. – Л., 1986.
2. Дементьев С.И. Лишение свободы. Уголовно-правовые и исправительно-трудовые аспекты. – Ростов, 1981.
3. Келина С.Г. Некоторые принципиальные идеи, лежащие в основе теоретической модели Уголовного кодекса //Пробл. совершенствования уголовного закона. – М., 1984. – С. 11-12.
4. Шаргородский М.Д. Наказание, его цели и эффективность. – Л., 1973.

СТОРОНЫ ДОГОВОРА МЕЖДУ РОДИТЕЛЯМИ О МЕСТЕ ПРОЖИВАНИИ РЕБЕНКА

Розгон Ольга Владимировна
кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедры
гражданско-правовых дисциплин
Харьковский национального университета
имени В. Н. Каразина

Ключевые слова: ребенок, родители, место проживание, договор, воспитание, регистрация.

При расторжении брака или раздельного проживания супругов, имеющих общих несовершеннолетних детей, часто возникает вопрос об определении места жительства ребенка (детей).

Ст. 109 СК Украины установлено, что супруги, которые имеют детей, имеют право подать в суд заявление о расторжении брака вместе с письменным договором о том, с кем из родителей будут проживать дети, какое участие в обеспечении условий их жизни будет принимать тот из родителей, будет проживать отдельно, а также об условиях осуществления им права на личное воспитание детей.

В ст. 109 СК Украины присутствует некая неопределенность. Не понятно, части 1 и 2 статьи понимается один или два разных договора супругов в отношении их детей: а) договор о воспитании ребенка б) договор о размере алиментов на ребенка.

Таким образом, сторонами этих договоров могут быть: супруги, которые имеют детей, подавая в суд заявление о расторжении брака, может заключить договор о воспитании ребенка с условием по определению места жительства.